

χούσας ἀληθείας τινάς, ἀλλὰ μὴ ἀποτελούσας θετικὴν καὶ βεβαίαν ἐπιστήμην.

Ἴνα δὲ ὑποδείξωμεν τὴν πηγὴν τῶν παρεκτροπῶν τούτων καὶ προφυλάξωμεν τὴν νέαν γενεάν τῆς φθοροποιᾶς τάσεως τῶν ἐξ αὐτῶν θεωριῶν, ἐν αἷς ὑπὸ τὴν φαινομένην ἀπλότητα καὶ λογικότητα ὑποκρύπτεται ἡ παραλογωτέρα σύγχυσις καὶ ὁ πλέον αὐθαίρετος δογματισμὸς, ἐπιτραπήτω ἡμῖν νῦν ὑπομνήσωμεν, ὅτι βᾶσις πάσης ἐπιστήμης εἶναι τὸ προπατορικὸν δόγμα: γινῶθι σαυτὸν, ὅτι δηλαδή ἡ ἐπιστήμη δὲν ἐρχεται κάτωθεν καὶ ἔξωθεν, ἀλλ' ἐντὸς ἡμῶν καὶ ἐξ ἡμῶν, ὅτι πᾶσα ἐπιστήμη εἶναι σύνολον ἰδεῶν, καὶ πᾶσα ἰδέα εἶναι φαινόμενον ψυχολογικόν, τὸ ὁποῖον διὰ μόνης τῆς συνειδήσεως γνωρίζομεν καὶ δι' αὐτῆς δυνάμεθα νῦν μελετήσωμεν, ὅτι καὶ τὰ ἐκτὸς ἡμῶν διὰ τῶν ἐντὸς γίνονται ἡμῖν νοητὰ καὶ καταληπτὰ, ὅτι ἡ ἐν ἡμῖν συνείδησις εἶναι πρὸ πάντων συνειδήσις τοῦ ἐν ἡμῖν λόγου, καὶ ὅτι μόνον διὰ τοῦ λόγου, ὡς ἐλέγομεν ἀπ' ἀρχῆς, δυνάμεθα νῦν κρίνωμεν περὶ τῆς φύσεως ἐκάστου πράγματος, τοῦ αἰτίου αὐτοῦ καὶ τοῦ τέλους. Ἐντεῦθεν πρώτη ἐπιστήμη, ἣτις μελετῶσα τὰ ἐν ἡμῖν ἀνακαλύπτει τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς νόμους τῆς νοήσεως καὶ τῆς πράξεως, καὶ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐν ἡμῖν λόγου προσπαθεῖ νῦν κατανοῆσαι τὸν λόγον τῶν ὄντων.

Πῶς δὲ ἡ ἐπιστήμη αὕτη μορφοῦται, ἐκ τίνων μερῶν συνίσταται, καὶ πῶς ἐκ τῆς πρώτης τύτης ἐπιστήμης πηγάζουσιν αἱ ἄλλαι καὶ ὑπ' αὐτῆς ῥυθμίζονται, περὶ τούτων θέλομεν διαλάβει ἐν τοῖς ἐπομένοις.

¹Εἶναι συνέχισμα.

Η. ΒΡΑΪΛΛΑΣ.

Πρὸ διακοσίων ἐτῶν ὁ Λεϊβνίτιος θεωρεῖ δυνατόν τὴν συγγένειαν πᾶσῶν τῶν γλωσσῶν εἰς μίαν παγκόσμιον, ἣς ὑπαρχούσης αἱ κοσμοπολιτικαὶ ἀρχαί, ἡ ἐνοποιήσις δηλονότι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, εὐχερῶς θὰ ἐπραγματουήτο. Ἀλλ' ἡ ἐπιμελής ἐξέτασις τοῦ σχηματισμοῦ τῶν γλωσσῶν καὶ τοῦ πνεύματος αὐτῶν κατέδειξεν ὅτι πᾶσα γλώσσα ὑπέκειτο ἀναποδράστως εἰς ποικίλας τροποποιήσεις καὶ ἀλλοιώσεις παρ' ἐκάστου λαοῦ, καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ δημιουργία γλώσσης κοινῆς πᾶσι τοῖς λαοῖς ἦν ἐντελὴς ἀδύνατος. Παραπλήσιας ταῖς θεωρίαις τοῦ Λεϊβνίτιου εἰσὶν αἱ περὶ πασι γλώσσαις, ἣτοι περὶ τῆς μεθόδου, δι' ἣς πάντα τὰ εἶδη θὰ μετεγερρίζοντο ἐκ αὐτῶν σημείων ἔκτα φρασίν τῶν ἐνοσίων, καίτοι διὰ λέξεων διαφόρων ὅ ἀνεγίνωσκον ταῦτα πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ κατορθωτοῦ τῆς πασιγλωσσίας ἐφέρετο ἡ χρῆσις τῶν αὐτῶν χαρακτήρων πρὸς γραφὴν τῶν ἀριθμῶν παρὰ τοῖς πεπολιτευμένοις λαοῖς, πρὸ τίνων δ' ἐτῶν μόλις Σουηδὸς τις ἐπειράθη νῦν ὑπαγάγει εἰς σύστημα τὰς θεωρίας ταύτας καὶ λεξικὸν πασιγλωσσικὸν νῦν καταρτίθη. Ἀλλὰ τὸ ἀδύνατον τῶν τοιούτων θεωριῶν εἶναι πρόδηλον, καὶ οὐδεὶς νομίζομεν, θύναται σπουδαίως περὶ ταύτας ν' ἀσχοληθῇ, ὅτι ἀληθεῖς περὶ τοῦ στενωπότητος τῶν ἀριθμῶν δὲν θύναται νῦν ἐφαρμοσθῆναι ἐπὶ τοῦ εὐρυτάτου καὶ ἀπεριόριστου τῶν ἰδεῶν κράτους. Ἡ ἀνθρωπότης δὲν θύναται νῦν ἐπανέλθῃ πλέον εἰς τὸ ἰδεογραφικὸν τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Σινῶν σύστημα, νῦν ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον ἐπληθύνθησαν αἱ γνώσεις, καὶ ἡ διὰδοσις αὐτῶν πρέπει νῦν ἔχει ταχέως.

²Ἀλλ' ἡ ἀνάγκη ἐπικρατήσεως μιᾶς γλώσσης κοινῆς τοῖς ἐπιστήμοις ἐστὶ προφανής, ὁ γράψας τὴν κατωτέρω πραγματείαν, διακεκριμένως ἴδιος βοτανικός, καταδείκνυσι

τὴν ἀνάγκην ταύτην καὶ τοὺς λόγους ὧν ἔνεκεν ἡ λατινικὴ γλώσσα ἐπεκράτησεν ἄλλοτε καὶ μετ' αὐτὴν ἡ γαλλικὴ, ὑποστηρίζων δι' ἀρκούντως πειστικῶν ἐπιχειρημάτων τὴν μέλλουσαν ἐπικράτησιν τῆς ἀγγλικῆς. Περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος πραγματευθέντες ἕτεροι, ὑπεστήριξαν ὅτι ἡ ἑλληνικὴ συνοεῖ πάντα τὰ προῦντα, τὰ ἀπαιτούμενα ὡς γίνῃ δεκτὴ ὡς γλώσσα διεθνῆς. Καὶ ἀναντιρροῦτως ἡ ἑλληνικὴ ἔχει πλοῦτον λέξων μείζονα πάσης ἄλλης γλώσσης, πληροῦσα οὕτω πᾶσῶν τῶν ἐπιστημῶν τὰς ἀνάγκας, ἡ δὲ κομψότης καὶ ἁρμονία, ὧν ἐστὶν ἐπιδεκτικὴ, συνηγοροῦσι σπουδαίως ὑπὲρ ταύτης. Ἀλλ' ἀπ' ἑτέρου ὁ συνθετικὸς αὐτῆς χαρακτήρ, ἀσυμπίδαστος πρὸς τὸ ἀναλυτικὸν πνεῦμα τῶν νεωτέρων γλωσσῶν, τὸ τῆς συντάξεως πολυπλοκὸν καὶ πολλὰ ἄλλα κωλύματα καθιστοῦσιν ἀδύνατον τὴν ἐπικράτησίν της, ἡ νῦν δὲ παρ' ἡμῖν ἐν χρῆσει νεωτέρα τῆς ἑλληνικῆς φάσις, καίτοι ἀναλυτικὴ οὕσα καὶ ἀπλουστερα τῆς ἀρχαίας, οὕτε κεκλονισμένη εἶναι, οὐδὲ ἄριστόν τι καὶ ὁμοιοῦδες ὅλον ἀποτελεῖ, ἔνεκα τῆς τάσεως πολλῶν τῶν ἡμετέρων πρὸς ἀφομοίωσιν μετὰ τῆς ἀρχαίας, προσερχομένης μὲν ἐξ ἐνθουσιώδους ἔρωτος τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ μεγαλείου, ἀλλ' ἀποδεικνυομένης ἀγνοίαν τῶν κυριωτέρων νόμων τῆς διαπλάσεως καὶ ἀναπτύξεως τῶν γλωσσῶν. Ἐκτὸς ὁμοίως τούτου ἡ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικὴ στερεῖται τῶν τριῶν πρωτίτων ὄρων, τῶν ἀναφορευτικῶν πρὸς ἐπικράτησιν γλώσσης τινός, ἣτοι ἐξ ὄρων συγγραφέων, μεγίστης γλῶσσης ἀνθρώπων ὁμιλοῦντων ταύτην καὶ πολιτικοῦ μεγαλείου τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους. Μακρὸς λοιπὸν μακρότατος θὰ παρέλθῃ χρόνος μέχρις οὗ ἡ ἰδέα περὶ παραδοχῆς τῆς ἑλληνικῆς ὡς γλώσσης διεθνούς πραγματοποιηθῆ, ἔαν πραγματοποιηθῆ ποτε!

³Ἐν Μονάχῳ.

N. Γ. Η.

ΤΙΣ ΕΣΤΑΙ Η ΕΠΙΚΡΑΤΟΥΣΑ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ Κ' ΑΙΩΝΑ

[Ἐκ τοῦ συγγράμματος Histoire des sciences et des savants τοῦ κ. Alph. de Candolle.]

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναγεννήσεως οἱ παιδευμένοι ἄνδρες καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ἐποιούντο χρῆσιν τῆς λατινικῆς. Ἡ ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία διετήρησε τὴν γλώσσαν ταύτην ἐπιμελῶς, οὐδεμίαν δὲ τῶν ζώσῶν γλωσσῶν κατεῖχεν ἔτι φιλολογίαν ἀρκούντως πλουσίαν ὡς πρὸς ταύτην συναγωνισθῆ. Βραδύτερον ἡ μεταρρυθμίσις ἔθρονε τὸν δεσμόν τῆς ῥωμαϊκῆς ἐνότητος. Ἡ ἰταλικὴ, ἡ ἰσπανικὴ, ἡ γαλλικὴ, ἡ ἀγγλικὴ κατέστησαν ἀλληλοδιαδόχως κανονικὰ ἰδιώματα, εὐμοιροῦντα παντοειδῶν φιλολογικῶν προϊόντων. Τέλος δὲ, πρὸ ὀγδοήκοντα ἡ ἐκατὸν τὸ πολὺ ἐτῶν, ἡ φυσικὴ τῶν ἐπιστημῶν πρόσοδος κατέστησεν ἐπαισθητὸν τὸ ἀκατάλληλον τῆς λατινικῆς, γλώσσης νεκρᾶς, ἄλλως δὲ καὶ ἥμισυ σαφοῦς, ἔνεκα τῶν ἐν τῇ συγτάξει αὐτῆς ἀναστροφῶν, τῶν ἀποκοπῶν λέξεων καὶ τῆς ἐλλείψεως ἄρθρου. Ἡν ἀνάγκη διὰδόσεως τῶν ὁσημέραι πληθυνομένων ἀνακαλύψεων ἦν ἀνάγκη προσέτι ἀναπτύξεως καὶ συζητήσεως τούτων εὐχερῶς, μὴ ἐμποδιζομένης ἐκ τῆς δυσκολίας τῆς ἐξευρέσεως τῶν καταλλήλων λέξεων. Πάντα ταῦτα τὰ αἴτια ἐπέδρασαν πρὸς παραδοχὴν τῶν νέων γλωσσῶν ἐν τῇ πρακτικῇ τῶν πλείστων ἐπιστημῶν. Ἐξαιρετικὴ μόνη ἡ φυσικὴ ἱστορία, ἣτις ποιεῖται ἔτι χρῆσιν τῆς λατινικῆς, ἀλλὰ μόνον ἐν ταῖς περιγραφαῖς, ἣτοι ἐν μέρει εἰδικῶ καὶ τεχνικῶ ὕλως, ἐν ᾧ ὁ ἀριθμὸς τῶν λέξεων εἶναι περιορισμένος καὶ ἡ σύνταξις κανονικωτάτη. Κυρίως δ' εἰπεῖν, οἱ φυ-